

3.9.2014

KANEn hallitusohjelmatavoitteita 2015–2019

Kansalaisyhteiskunnan ja viranomaisten välisen yhteistyön edistämiseksi on oikeusministeriön yhteydessä toimiva kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta KANE, jonka valtioneuvosto asettaa neljäksi vuodeksi kerrallaan. Nykyinen neuvottelukunta on asetettu vuosiksi 2012-2016.

KANEn visio on "Suomessa on inspiroiva ja vaikuttava kansalaisyhteiskunta." Keskeistä toiminnassa¹ on kansalaisyhteiskunnan roolin vahvistaminen tulevaisuudessa. Tarvitaan toimia, joilla

- 1) vahvistetaan kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä
- 2) edistetään osallistumista ja hyvää hallintoa
- 3) tuodaan esille järjestöjen ääni kuntauudistuksessa.

KANEn päätavoitteet hallitusohjelmaan

KANE haluaa herättää vaalien alla ajankohtaista keskustelua demokratian ja vapaan kansalaisyhteiskunnan tärkeästä roolista ja näiden turvaamisesta tulevaisuudessa. KANE esittää seuraavia tavoitteita osaksi tulevaa hallitusohjelmaa:

- parannetaan julkisen vallan ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutusta
- turvataan kansalaisyhteiskunnan taloudelliset toimintaedellytykset
- vahvistetaan epämuodollista ja vapaamuotoista kansalaistoimintaa²
- kehitetään palvelujärjestelmää
- vahvistetaan yhdenvertaista osallisuutta ja aktiivista kansalaisuutta

1. Parannetaan julkisen vallan ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutusta

- Toimeenpannaan ja seurataan valtioneuvoston demokratiapoliittisen selonteon³ linjausten toteutumista yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan kanssa.
- Avataan hallitusohjelmien valmistelua ja seurantaa. Hallituskaudella toteutetaan kansalaisten laaja tulevaisuuskeskustelu, jonka esille nostamien kehittämiskohdeiden toteuttamiseen varaudutaan ministeriöiden toiminnasuunnittelussa.

¹ <http://oikeusministerio.fi/kanefi/index/kanentoiminta/kanentoimintasuunnitelma.html>

² Kansalaistoiminta on ihmisten vapaaehtoista toimintaa yhteiseksi hyväksi. Kansalaisyhteiskunta muodostuu muodollisista yhdistyksistä ja epämuodollisista liikkeistä ja kansalaistoiminnasta.

³ <http://oikeusministerio.fi/ffi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1394630106756.html>

- Jatketaan Avoimen hallinnon toimintaohjelman⁴ toimeenpanoa uudella ohjelmakaudella (2015-2017). Tehdään osallistumis- ja vaikuttamisprosessit selkeiksi ja läpinäkyviksi. Varmistetaan kansalaisyhteiskunnan toimijoiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet sekä edustus erityisesti kaikissa niissä prosesseissa, jotka liittyvät kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiin. Seurataan ministeriöiden kansalaisyhteiskuntastrategioiden toteutumista ja edistetään niiden kehittämistä.
- Kannustetaan julkista hallintoa, järjestöjä ja kansalaisia ottamaan laajamittaisesti käyttöön vuorovaikutteiset demokratia.fi-palvelut⁵ ja joukkoistamisen mahdollisuuksia. Kehitetään järjestelmiä käyttäjäkokemuksiin perustuen.
- Jatketaan systemaattista ja pitkäjänteistä demokratian ja kansalaisyhteiskunnan kehityksen seurantaa. Hallinnon tietovarantojen ja rekisteriaineistojen saatavuutta parannetaan.
- Jatketaan hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutuksen ja yhteistyön kehittämistä mm. kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta KANEn puitteissa.
- Otetaan kansainvälisesti aktiivisempi rooli kansalaisyhteiskuntien tukemisessa lähialueilla tai globaalisti. Osallistutaan hyvien käytäntöjen jakamiseen maiden välillä.

2. Turvataan kansalaisyhteiskunnan taloudelliset toimintaedellytykset

- Julkisen vallan avustuskäytäntöjä kehitetään järjestöjen toimintaedellytyksien vahvistamiseksi. Toimeenpannaan valtioneuvoston demokratiapoliittisen selonteon ja sosiaali- ja terveystieteiden järjestöjen toimintaedellytysten kehittämisyöryhmän raportin⁶ esitykset. Varmistetaan muun muassa, että pitkäjänteistä ja ennakoitavissa olevaa julkista rahoitusta on saatavilla monipuoliseen järjestöjen toimintaan sekä parannetaan viestintää julkisen vallan tarjoamista avustuksista kansalaistoimijoille.
- Turvataan rahapelien yksinoikeusjärjestelmän pelitoimintaan liittyvien haittojen ja ongelmien ehkäisemiseksi. Rahapelimonopoliin tuotot tulee kokonaisuudessaan käyttää yleishyödyllisiin tarkoituksiin.
- Yleishyödyllisten yhteisöjen verotusta kehitetään ja selkeytetään vahvistamaan järjestöjen toimintaedellytyksiä.
- Vahvistetaan vapaan, uusimuotoisen ja verkostoituvan kansalaistoiminnan toimintaedellytyksiä. Vapaaehtoistoiminnan edellytyksiä tukevaa lainsäädäntöä ja toimintatapoja tulee edistää mm. reunaehtoja selkeyttämällä ja tulkinnanvaraisia kohtia auki kirjoittamalla.
- Toteutetaan rahankeräyslain kokonaisuudistus, jossa tuetaan kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten vahvistamista. Tavoitteena on luotettava ja hallinnollisesti kevyempi järjestelmä.

⁴ http://www.vm.fi/vm/fi/05_hankkeet/0238_ogp/index.jsp

⁵ <http://www.demokratia.fi>

⁶ http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/-/_julkaisu/1874993

3. Vahvistetaan epämuodollista ja vapaamuotoista kansalaistoimintaa

- Mahdollistetaan verkossa tapahtuva yhdistystoiminta sekä reaaliaikainen ja hetkellinen järjestäytyminen (ns. ”kevytrekisteröinti”).
- Selvitetään joukkorahoituksen ja muiden uusien rahoituskeinojen hyödyntämistä kansalaistoimijoiden varainhankinnassa nykyistä paremmin.
- Kehitetään vapaamuotoisten toimijoiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia lausua ja vaikuttaa valmisteilla oleviin hallinnon lainsäädäntö- ja muihin hankkeisiin mm. hallinnon kansalaisyhteiskuntastrategioissa, viestinnässä sekä palveluissa (esim. lausuntopalvelu.fi⁷).

4. Kehitetään palvelujärjestelmää

- Kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset huomioidaan hankintalain valmistelussa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain uudistamisessa. Esimerkiksi kuntien tarjouspyyntöjä tulisi osittaa niin, että pienemmätkin toimijat voisivat osallistua kilpailuun.
- Kirjataan hankintalakiin velvoite ottaa sosiaali- ja terveystalouden hankinnassa huomioon kyseisen sisältölainsäädännön vaatimukset. Kehitetään kuntien hankintakäytäntöjä siten, että palveluiden yhdenvertainen saatavuus toteutuu ja heikoimmassa asemassa olevien palveluntarpeet turvataan.
- Hyödynnetään sisämarkkinasääntelyyn sisältyvä mahdollisuus tiettyjen palvelujen määrittelyksi yleistä taloudellista etua oleviksi velvoitepalveluiksi. Käytetään hyväksi mahdollisuus julkisen palvelun veloitteen antamiseen erikseen määriteltäville palvelun tuottajille.
- Järjestöjen palvelutuotantoa vahvistetaan muun muassa edistämällä vahvemmin ja yhdenmukaisemmin yhteiskunnallisten yritysten tunnettua ja toimintamahdollisuuksia.

5. Vahvistetaan yhdenvertaista osallisuutta ja aktiivista kansalaisuutta

- Palvelujärjestelmiä kehitettäessä, kuntien roolin muuttuessa ja hallinnon rakenteita uudistettaessa kehitetään myös osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Kuntalaisille ja kansalaisille tulee turvata tosiasialliset mahdollisuudet ja keinovalikoima vaikuttaa myös ylikunnalliseen päätöksentekoon.
- Opetussuunnitelmia uudistettaessa vahvistetaan demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta kaikilla kouluasteilla tukemaan nuorten osallisuutta yhteiskunnassa.
- Kehitetään opettajankoulutusta osallisuuden ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta ottamalla mm. demokratiakasvatus, sukupuolisensitiivisyys ja keskustelutaidot mukaan koulutukseen.
- Kiinnitetään huomioita koulujen ja oppilaitosten osallistumis- ja vaikuttamiskulttuurin ja oppilaskuntatoiminnan käytäntöjen kehittämiseen.

⁷ <http://www.lausuntopalvelu.fi>

- Nuorten yhteiskunnallisen aktiivisuutta parannetaan konkreettisin keinoin, myös alle 18-vuotiaiden mahdollisuuksia osallistua demokraattiseen päätöksentekoon parannetaan.
- Kehitetään sähköisen tunnistamisen järjestelmää ja edistetään sen käyttöönottoa.
- Kokeillaan nettiäänestyksen käyttöä vaaleissa ja kunnallisissa kansanäänestyksissä. Huomioidaan järjestelmän tietoturva, saavutettavuus ja esteettömyys.
- Turvataan vähemmistöjen ja heikommassa asemassa olevien, esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten henkilöiden yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet. Erityistä huomiota kiinnitetään selkeään kieleen ja esteettömään osallistumiseen.